

Ο Νίκος Μουσχουντής

του Ηλία Πετρόπουλου*

Λογοτεχνικά, ταξιδιωτικά, βιογραφικά και ιστορικά

— πεζά και ποιητικά — κείμενα για τη Θεσσαλονίκη και την ενδοχώρα της
από τις βιβλιοθήκες των **Γ. Κατσέα, Α. Χατζητόλιου και Ι. Μπισχινιώτη**

[...] Πρώτα-πρώτα ο Μουσχουντής δεν υπήρξε ποτέ του αστυνομικός διευθυντής της Θεσσαλονίκης [...] πέρασε τη ζωή του μες στη Γενική Ασφάλεια, σε άμεση συνάφεια με τα παιδιά της Φάρας. Όταν πέθανε, οι συνάδελφοί του ετύπωσαν στο αγγελτήριο της κηδείας το ευγενικό ψέμα: συνταγματάρχου Χωροφυλακής / αστυνομικού διευθυντού της Θεσσαλονίκης. Λίγο αργότερα, ανέλαβε το διευθυντικό ένας φίλος του, ο Θύμιος Καμουτσής, που παρέμεινε στη θέση του ως τη δολοφονία του Λαμπράκη [...] οδηγήθηκε στο εδώλιο των κατηγορουμένων γι' αυτό το έγκλημα ωστόσο, ήτο αθώος, ένα θύμα της αναμπουμπούλας. Ο Μουσχουντής, λοιπόν, δεν το ξεκούνησε από τη Γενική Ασφάλεια [η οποία] όχι μόνο δεν είχε σχέση με την Ειδική Ασφάλεια (έργον της: ο αντικομμουνιστικός αγών) αλλά βρισκόταν και σε κλεφτοπόλεμο μαζί της. Η Γενική Ασφάλεια είχε διαδεχτεί την παλιά Καταδίωξη [Σ.τ.Ε.: Στεγαζόταν σε μεγάλο γωνιακό κτίριο όπου βρίσκεται σήμερα το πάρκο, δίπλα στον Ο.Υ.Θ. με εισόδους και από την Εγνατία αλλά και από την Εθνικής Αμύνης] [...] Η Έφριπη Χωροφυλακή είχε τον στάβλο της στο Σιντριβάνι, δίπλα στο Τρίτο Αστυνομικό Τμήμα [Σ.τ.Ε.: Περίπου στον χώρο του ABC]. Διαγωνίως απέναντι

[...] είχε τα γραφεία της η Καταδίωξη (εκεί αργότερα στεγάστηκαν τα φροντιστήρια Ευκλείδης).

[...] Ο Μουσχουντής ήταν αξιωματικός της παλιάς σχολής. Μισούσε τη στολή και τις φωτογραφίες [...] Είχε ένα κοινότυπο παρουσιαστικό (μέτριο ανάστημα, μέτρια διάπλαση) που το καλλιεργούσε με ανάλογο συνηθισμένο ντύσιμο [...]

Έβριζε και μίλαγε με μάγικο τρόπο, με βραχνή προφορά. Περπάταγε κουτσαβάκικα, όπως άλλωστε, όλα τα παλιά λαγωνικά της Ασφάλειας. Οι σχέσεις του με τον υπόκοσμο ήταν σαφέστατες: αν σε τσακώσω, αλίμονό σου! — κι αν ξεφύ-

Το κτίριο της Γενικής Ασφάλειας πρώην Καταδίωξης στην Πλατεία Σιντριβανίου πρώην Καλαμαριάς στην αρχή του 20^{ου} αιώνα.

* Ο Ηλίας Πετρόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1928. Σπούδασε νομικά στη Θεσσαλονίκη όπου ήρθε σε ηλικία έξι ετών, εντάχθηκε το 1943 στην ΕΠΟΝ (και αργότερα στον ΕΛΑΣ), απολύθηκε — ως κομμουνιστής — το 1949 από τον Δήμο Θεσσαλονίκης όπου εργαζόταν, δραστηριοποιήθηκε στα πολιτιστικά πράγματά του από το 1957, επανεγκαταστάθηκε δε στην Αθήνα το 1965. Χαρακτηρισμένος ως «εθνολόγος του περιθωρίου», με πρωτότυπη προκλητική γραφή και θεματογραφία, δημοσίευσε περί τα 80 βιβλία (κριτικά, ποιητικά, θέματα αστικής λαογραφίας, νεοελληνικής ηθολογίας κ.λπ.) και περί τα χίλια άρθρα. Μεταξύ των γνωστότερων έργων του (από τα οποία σπανίως απουσιάζει η Θεσσαλονίκη) περιλαμβάνονται τα «Ν.Γ. Πεντζίκης», «Ελύτης, Μόραλης, Τσαρούχης», «Εγχειρίδιον του καλού κλέφτη», «Καλιαρντά», «Το Μπουρδέλο», «Υπόκοσμος και Καραγκιόζης», «Ο τούρκικος καφές εν Ελλάδι», «Η φουστάνελα», «Ιστορία της καπότας», «Ο κουραδοκόφτης», «Καπανταήδες και μαχαιροβγάλτες» κ.λπ. Πέθανε το 2003 στο Παρίσι όπου είχε εγκατασταθεί από τη μεταπολίτευση ανεπιστρεπτή, μετά από επανειλημμένες καταδίκες, απαγορεύσεις βιβλίων και φυλακίσεις. Το κείμενο που δημοσιεύουμε είναι από «το Άγιο Χασισάκι» (7^η έκδοση, Νεφέλη, 1991).

Νίκος Μουσχουντής: το μνημείο και η προτομή του στο παλιό κοιμητήριο της Θεσσαλονίκης.

γεις, χαλάλι σου ρε μόρτη! [...] Γνώριζε όλη την κοινωνία. Είχε ράμματα για τη γούνα του κάθε μεγαλουσιάνου [...] ένας ζόρικός αστυνομικός που είχε, εις χρόνον ανύποπτον, τη μεγαλύτερη συλλογή ρεμπέτικων δίσκων (5.000 τεμάχια, παρακαλώ...) που είχε παντρέψει τον Τσιτσάνη, που απαιτούσε να περνάνε απ' το γραφείο του όλοι οι κυνηγημένοι μπουζουξήδες για να πιουν καφεδάκι μαζί του, που συχωρούσε τους μπατίρηδες μικροκλέφτες, που έβρισκε δουλειά στον κομμουνιστή γιο της κάθε μάνας που του πρόσπεφτε, που δεν καταδέχτηκε ποτέ του να μεταβάλει σε χαφιέδες όσους του ζητάγανε ένα ρουσφέτι. Ο λαός της Θεσσαλονίκης τον ελάτρευε. Απόδειξη η κηδεία του. Τον ακολούθησαν μέχρι το μνήμα τριάντα χιλιάδες άνθρωποι – οι περισσότεροι ήσαν αριστεροί [...]. Το κομμουνιστικό δημοτικό συμβούλιο της Θεσσαλονίκης (αποτελούμενο, τότε, από 27 εδαίτες και 4 δεξιούς) εψήφισε, κατεπειγόντως, την παροχή δωρεάν τάφου στο καλό νεκροταφείο της πόλης, στη Βαγγελίστρα. Και όντως, του δώσανε την τιμητικότερη θέση – το πρώτο μνήμα στην κεντρική αλέα του κοιμητηρίου, αμέσως μετά το θυρωρείο. Ο τάφος εξακολουθεί να υπάρχει [Σ.τ.Ε.: περί το 1983]. Και αόρατα χέρια (κάποιες βασανισμένες γριουές) τον καθαρίζουν, τον ποτίζουν, αλλάζουν τα λουλούδια στα βάζα, ανάβουν τα καντήλια [...]

Ήταν ολιγαρκής. Είχε ένα διαμερισμάκι. Επί ΕΑΜοκρατίας φρόντισε να κρυφτεί. Τότε ήτανε που πήγανε κάτι ΕΛΑΣίτες σπίτι του και του φάγανε τους 5.000 δίσκους. Μετά τη Βάρκιζα ο Μουσχουντής γύρισε και είδε την κλοπή. Φυσικά, αμέσως κατάλαβε ότι το χτύπημα προήλθε από τα παιδιά της Φάρας. Βλέπεις, ο ΕΛΑΣ (και ιδίως η ΟΠΛΑ) ήταν επαρκώς πλαισιωμένος από αλά-

νια. Ο Μουσχουντής, λοιπόν, δίχως να χάσει την ψυχραιμία του, φώναξε τον χωροφύλακα – οδηγό του (που τον είχε και για ορντινάτσα), και του 'πε να τσακιστεί να πά 'να βρει και να του φέρει τους κλεμμένους δίσκους. Η ορντινάτσα (παλιά караβάνα) εντόπισε τους τέως ΕΛΑΣίτες που είχαν επανέλθει στον βίο του αλήτη, αλλά δεν κατόρθωσε να βρει παρά κάπου 1.500 δίσκους [...]

Ασφαλώς οι ιστορικοί [...] και οι εγκληματολόγοι θα μένουν κατάπληκτοι με το φαινόμενο της παντελούς απουσίας σκληρών ναρκωτικών από την πιάτσα της Θεσσαλονίκης, στα χρόνια της εκεί θητείας του Μουσχουντή. Η ερμηνεία είναι απλή: ο Μουσχουντής στάθηκε ο σωτήρας της πόλης. Γιατί, μια μέρα εκάλεσε στο γραφείο του όλους τους χασισέμπορους και πρεζέμπορους και – ούτε λίγο, ούτε πολύ – τους ανακοίνωσε: χασίσι μπορείτε να φέρνετε – αν σας τσακώσω θα σας στείλω φυλακή – όμως όποιον πιάσω με ηρωίνη, θα πεθάνει στην υπόγα της Ασφάλειας! Συγχρόνως, ειδοποίησε κάτι Αθηναίους που ανέβαζαν πράμα στη Θεσσαλονίκη: αν ξαναπατήσετε εδώ πάνω, θα σας κόψω τ' αρχίδια! [...]

Ο Μουσχουντής αγαπούσε πολύ τους λαϊκούς συνθέτες. Είναι ο μόνος που αποκαλούσε τον Βασίλη Τσιτσάνη, Λάκη. Από το γραφείο του περνάγανε ταχτικά ο Μάρκος, ο Στράτος, ο Παπαϊωάννου και άλλοι, που ο Μεταξάς τους είχε εκτοπίσει στη Θεσσαλονίκη. Ο Μουσχουντής βρήκε σ' όλους δουλειά σε διάφορα κέντρα, σκορπισμένα έξω από τις παρυφές της πόλης, κοντά στο εργοστάσιο του Αλατίνι (Χαριλάου), απέναντι στους στρατώνες του Παύλου Μελά κ.λπ. [...]

Είναι αυτονόητο ότι ο Μουσχουντής ήταν περιτοισμένος από ανάλογης ψυχροσυνθέσεως στελέχη. Σχεδόν όλοι οι νοματάρχες του ήσανε κούτσαβοι [...] Η δύναμή του ξεπήδαγε μέσα από τις πληροφορίες που διέθετε. Οι πληροφορίες αυτές είχαν μίαν αξία μόνο στη Θεσσαλονίκη. Γι' αυτό δεν ζήτησε ποτέ του μετάθεση. Στη Θεσσαλονίκη ήτο ο πρώτος του χωριού, στη Αθήνα θα κατέλγηγε ένα τίποτε [...]

Η μεγάλη του δύναμη φάνηκε, ξαφνικά, όταν ξέσπασε το σκάνδαλο της δολοφονίας του Πολκ. Ορισμένοι αστόχαστοι ισχυρίζονται ότι ακριβώς η παρέμβαση του Μουσχουντή στην υπόθεση Πολκ αποδεικνύει και το ποιόν αυτού του αντικομμουνιστή αστυνομικού. Έχω άλλη γνώμη επ' αυτού. Όταν σκοτώσανε τον Πολκ, οι ΗΠΑ ήδη είχαν αποφασίσει να ρίξουν μερικά δισεκατομμύ-

ρια δολάρια στον πόλεμο κατά των ανταρτών. Για να πετυχαίνουν τις σχετικές εγκρίσεις πιστώσεων για το προετοιμαζόμενο πολεμικό φούντωμα, έπρεπε να υπάρξει ένα εξιλαστήριο θύμα που θα συγκινούσε την κοινή γνώμη των Αμερικάνων [...] Την εκτέλεση του σχεδίου την ανέλαβαν οι μυστικές υπηρεσίες των ΗΠΑ. Ο Μουσχουντής δεν ήξερε τίποτα, γι' αυτό και τσατίστηκε (στους δημοσιογραφικούς κύκλους της Θεσσαλονίκης ήταν πασίγνωστο πως ο Μουσχουντής είχε πικαριστεί) για τη δολοφονία που έγινε στα χωράφια του και δη με τόσο κτηνώδη τρόπο. Ωστόσο, οι υψηλά ιστάμενες κεφαλές ανέθεσαν σ' αυτόν το θάψιμο της υπόθεσης, γιατί (αν και αναρμόδιος) ήταν ικανότατος. Ο Μου-

σχουντής έπλασε το γνωστό άτεχνο παραμύθι [Σ.τ.Ε.: περί της ενοχής του Γρ. Σταχτόπουλου] που δεν έπιασε. Φαίνεται όμως ότι (επιπλέον) ο χολωμένος Μουσχουντής σφύριξε σε πολλούς και διαφόρους τα αληθινά αίτια της δολοφονίας. Αποτέλεσμα: οι αριστεροί της Αθήνας έβριζαν τότε τον Μουσχουντή, ενώ οι αριστεροί της Θεσσαλονίκης ήσανε πολύ συγκρατημένοι. Μένω με την εντύπωση ότι ο Μουσχουντής, σαν παλιός στρατιωτικός, δεν αγαπούσε τέτιες βρομιές. Άλλωστε, σε καμιά πολιτική δολοφονία (π.χ. του Ζεύγου) δεν ακούστηκε το όνομά του. Και δεν λείπουν οι θαυμαστές του που ακόμα λένε ότι, αν ζούσε ο Μουσχουντής, δεν θα γινότανε η δολοφονία του Λαμπράκη [...]

